

STUDENTEN WEEKBLAD

7de Jaargang.
No. 30.

REDACTEUREN: D. A. DE FREMERY, M. J. GRANPRÉ
MOLIÈRE, J. H. TELDERS, J. P. VALKEMA BLOUW,
R. VER LOREN VAN THEMAAT.

Donderdag
25 Mei '05.

Dit blad verschijnt Donderdags, behalve in de vacantiën. De abonnementsprijs is f 3,50, bij vooruitbetaling f 3,— per jaar. De jaargang loopt van 1 October tot 30 September. De prijs der advertentiën is 10 cents per regel.

J. WALTMAN JR.
UITGEVER • DELFT

Inzendingen die Dinsdagmiddag 12 uur niet aan het redactie-adres zijn bezorgd, kunnen niet meer in het eerstkomend nummer worden opgenomen. Het adres voor redactie en administratie is: Binnenwatersloot 33.

Eerstvolgende REDACTIE-VERGADERING ten huize van den heer J. P. VALKEMA BLOUW, Verversdijk 32a, op Dinsdag 30 Mei '05, des middags om 4 uur.

DELFTSCH STUDENTENCORPS.

Varsity.

Zondag 28 Mei 1905.

Nog twee dagen en de groote dag voor al diegenen die wat voor de studenten roeisport voelen is daar, want de Varsity blijft toch de belangrijkste van alle wedstrijden die in het seizoen nog volgen. Al is de belangstelling van het groote publiek nog ontzettend gering vergeleken bij de enorme massa's die in andere landen bij dergelijke gelegenheden aanwezig zijn, zoo gaan we ook in ons land de goede kant uit, ja eigenlijk de betere, daar hier goddank haast geen sprake is van weddenschappen en hun nasleep van alleronaangenaamst soort peeiig publiek. Laten de menschen toch begrijpen dat zij zoo'n gezellige dag onder elkaar kunnen hebben buiten in de open lucht op het water, met een behoorlijke gevulde voorraadschuur, want dat hoort er bij, maar laten zij toch niet vervallen in die lamme wed-hartstocht, die voor den minderen man vooral zoo verderfelijk zijn kan. Mij is verzekerd dat in den burgerstand te Haarlem jaarlijks de invloed van Woestduin zich meer en meer doet gelden. — Maar gelukkig de studenten laten zich nog niet voor een kwartje de snoek verkoopen en voor een totalisator huisje aan de Zweth is voorloopig nog geen plaats.

En hoe is het nu met onze ploegen? Sinds het vorige verslagje behoeven we geen nieuwe namen of combinaties te vermelden, dat is al een heel ding. Maar ook in positieve zin kunnen we tevreden zijn, vooral de laatste week, waarin de jongens gelegenheid hadden door het klokje eens rond te slapen de nadeelige invloed van het examen te boven te komen, is er een boel verbeterd. De oude vier is nu geregeld en gemakkelijk in haar tempo boven de 30 slagen in de minuut en dank zij de goede zorgen van de heeren Adams en Petrie wordt zij steeds sneller. Het is en blijft echter voor de drie jonge roeiers een zware taak het moeilijke nummer van oude vier in de wacht te slepen. Gelukt het haar, dan is het dubbel kranig.

Ook de jonge acht is hard vooruitgegaan, vooral wat het tempo der slag en de conditie der roeiers betreft; vergelijkende met de jonge acht van verleden jaar staat zij er werkelijk niet slecht voor; er wordt bar veel suiker gegeten en de stemming wordt zoeter en minder zuur tegen elkaar.

Ter Horst zal het in zijn skiff van stijl en Slamanship moeten hebben, doch hij rekent vast op een blikje als stuurman.

Laten alle Laga-enthousiasten vooral niet vergeten Zaterdagavond tegen 6 $\frac{1}{2}$ uur even hun fiets te bestijgen en naar de Zweth te rijden om daar door hun aanwezigheid en vooral door hun stem de jonge acht aan te moedigen die dan de 1ste heat tegen Njord roeit en zich graag den volgenden dag nog eens met Nereus zou willen meten. Je zult eens zien hoe die nieuwe stijve boxloon riemen doorbuigen als van de kant wat luidruchtig wordt meegeleefd. Om 6 uur vaart een boot der reederij van Wigmans af.

Zondag vangen de wedstrijden, zooals de rood wit en blauwe aanplakbiljetten verkonden te 10 $\frac{1}{2}$ uur aan, terwijl tusschen de 3 en 4 uur de beslissende nummers worden

verroeid. Een extra stoombootje vaart den geheelen dag heen en weer, terwijl de geregelde afvaart-uren in heengaande richting zijn 10, 12, 2 en 4 uur; terug 10 $\frac{3}{4}$, 12 $\frac{3}{4}$, enz.

Volgens besluit van het Bestuur der Nederlandsche Roeibond worden stoombooten met studenten zonder dames niet op het vaarwater toegelaten. Hoewel het ergerlijk is dat deze maatregel noodig blijkt en het zeer zeker niet voor de geest onder eerste jaars op zoo'n dag pleit, juichen wij het besluit van harte toe, hopende dat hiermee stuitende tafereelen worden voorkomen; dat het ook hier weer onmisbare vrouwelijke scheppingsdeel zich op gezellige opgewekte wijze van hun taak moge kwijten.

Als het weer meewerkt wordt het een prachtig, de ploegen hebben hun best gedaan en zullen hun best doen, de stemming moet het publiek er in brengen.

„Apollo”.

Nadat de uitvoering voor Armenzorg van het Delftsch Studenten Strijkkwartet „Bohm” eenige malen uitgesteld had moeten worden, kon deze eindelijk op 11 Mei 1905 plaats vinden. Het kwartet, dat zich reeds ter gelegenheid van het XIe lustrum van het D. S. M. „Apollo” had doen hooren en den geheelen winter door samengespeeld had, had het nobele plan opgevat om met welwillende medewerking van mevrouw A. le Comte—Carbentus, eere-lid der vereeniging, eene uitvoering te geven ten bate der vereeniging „Armenzorg” hier ter stede. Veel moeite en tijd is hiervoor geofferd, en het succes is niet uitgebleven. Het kwartet heeft eenen zeker niet onverdienden roem geoogst en aan de vereeniging „Armenzorg” is een batig saldo van ruim f 360,— afgedragen. Over het algemeen mag men de uitvoering boven verwachting goed geslaagd noemen. Het kwartet heeft weer eens laten zien, dat de studenten, zoo zij maar willen, veel kunnen presteeren; hun spel staat ver boven de eischen, welke men aan dilettanten mag stellen, en kan zeker met menig bekend kwartet wedijveren.

N°. 1 van het programma kondigde aan: het quatuor op. 18 n°. 4 van L. van Beethoven. Hetgeen hierin het meest te apprecieeren viel, was, dat het kwartet Beethoven speelde; gewoonlijk toch blijft het maar bij strijken van noten, harder of zachter, sneller of langzamer, maar het idee van het genie staat te hoog om er ook slechts naar te talen, dit weer te geven. En dat is gedeeltelijk aan het kwartet gelukt. Veel en veel minder werd dit doel bereikt door mevrouw A. le Comte—Carbentus in de sonate (quari und fantasia) op. 27 n°. 2, de beroemde „Mondscheinsonate”. Kwam het door mijne te hoog gespannen verwachting, of had zij eene voor mij zoo geheel vreemde opvatting, waarin ik mij niet zoo direct kon verplaatsen, ik weet het niet; maar een feit is het, dat zij mij niet heeft kunnen meeslepen, niet heeft kunnen laten genieten, zooals ik dat wilde, dat zij voor mij weinig anders dan noten gespeeld heeft. Ook na de pauze was dit het geval.

Voor de pauze gaf het kwartet nog het quartett op. 96 van A. Dvorák, eene van zijne in Amerika geschreven werken, geheel onder den invloed van dat land staande. Een

eigenaardige gewaarwording wekte dit op zoo na Beethoven, doch langzamerhand vervaagde deze en kon ik ten volle van deze bizarre muziek genieten. Jammer dat in het laatste deel, het meest op een cake-walk gelijkende, en de alt en de cel dit kermisachtige van de muziek te veel lieten uitkomen; de heer Boeke wist het juist zoo mooi te maskeeren.

Over het algemeen heb ik na de pauze veel minder genoten.

Zooals ik reeds zeide, de piano-solo heeft mij niet kunnen boeien en in de 3^e quatuor op. 136 van Godard was het adagio non troppo wel wat lang. Toch werd deze indruk weer wat weggenomen door de 2 laatste satzen en vooral het laatste allegro eou moto, woest en wild, liet de impressie achter van een zeer welgeslaagden en succesvollen avond. Kransen en bloemstukken, een speech van den praesident van den Senaat van het D. S. C., de versiering van het tooneel met groen en het vaandel van het D. S. M. „Apollo” droegen bij tot het opvroolijken van den avond. Ten slotte zij nog vermeld, dat eenige Delftsche jonge dames de welwillendheid hadden gehad om programma's te verkoopen, een buitengewone slimme zet van het bestuur, waardoor nog menige gulden aan Armenzorg is ten goede gekomen.

F. R. B.

STUDENTENWERELD.

Uit het Studentenleven.

X.

De strijd om de academische vrijheid in Duitschland.

Schreef ik in mijn vorig stukje over dit onderwerp, dat de studenten, dank zij de staking in Hannover, de uittocht naar Hildesheim en de groote vergaderingen in Charlottenburg, een glansrijke overwinning op het Ministerie behaald hadden, en dat nu de strijd zoo ongeveer bijgelegd was, zoo blijkt dat per slot van rekening wel wat voorbarig geweest te zijn, want nog lustig gaat het door; men is er een nieuwe phase ingetreden.

De vorige strijdpunten waren: 1e het wegsturen van twee studenten van de hooge school van Hannover en 2e de vraag of studenten vrij mochten beraadslagen over zaken die hen aangingen en of zij daarover mochten beraadslagen met de studenten van andere academiesteden. De strijd was ontstaan over de confessioneele studentenverenigingen, die men uit wilde sluiten, doch die, omdat ze de R.-Kath. verenigingen waren, de steun van het Centrum gekregen hadden, dat op zijn beurt weer pressie uitoefende op den Kultusminister.

Nu is de Kultusminister weer met een nieuw iets voor den dag gekomen. Hij heeft n.l. in een rondschriften aan de besturen der hoogeschoolen bepaald dat tot nader order de vorming van nieuwe studentenverenigingen, en de statuten en alle veranderingen in die statuten, afhankelijk zouden zijn van zijn goedkeuring.

Tegen deze maatregel heeft de Senaat van Göttingen geprotesteerd, en hierdoor is in de strijd een nieuwe phase gekomen, omdat nu ook de professoren zich tegen het Kultusministerie gekeerd hebben. Zij verzochten den Minister dit besluit weer in te trekken en zetten in hun adres zeer goed de motieven uiteen. Wel zou deze nieuwe regeling voor henzelf gemakkelijker zijn, omdat zij dan de verantwoordelijkheid van de erkenning van nieuwe verenigingen van zich afschoven, in plaats van zelf die verantwoordelijkheid te dragen tegenover de Regeering, tegenover de studenten en tegenover de openbare meening. Maar er is hier veel meer. 1e. De invoering van deze nieuwigheid komt op een uiterst ongelegen tijdstip, er heerscht nu onder de Deutsche studenten, „ein tiefes Mistrauen gegen das hohe Unterrichtsministerium”. Daarbij ook komt nog, dat door de voorafgegane gebeurtenissen een tot nu toe geheel niet aanwezige neiging tot agitatie en woelingen bij de studenten is merkbaar geworden, waardoor indien dat niet bezworen wordt, er gevaar ontstaat, dat de studenten het voorbeeld van andere landen volgen en diep in het politieke vaarwater terechtkomen. Dat moet men verhoeden en daarom zorgen dat er aan de woelingen geen nieuw voedsel gegeven wordt.

2°. Ook in de toekomst brengt deze nieuwe regeling gevaren met zich mee, want zij zal de natuurlijke verhou-

ding, die er tot nu toe bestond tusschen de professoren en de studenten aantasten. Reeds nu gaan er onder de studenten stemmen op, dat ze best hun verenigingen kunnen vormen, zonder toestemming van de overheid, omdat die overheid hun zoo totaal onbekend is.

3°. Hierbij komt nog dat, op „Momente hochpolitischer Natur”, de minister krachtens zijn ambt besluiten moet nemen, die steunen op dingen die met de universiteit niets te maken hebben, wat natuurlijk heel ongewenscht is.

Tegen dit adres der professoren verscheen in de officieuze Nordd. Alg. Zeitung een berichtje, als antwoord en als weerlegging bedoeld, maar dat echter zeer slapjes is.

Hierin wordt gezegd dat de hoogleeraren van Göttingen zich onnoodig bezorgd gemaakt hebben, doordat zij van het rondschriften van den minister verkeerdelijk een uitlegging gaven, die er niet in te vinden zou zijn. 't Zou slechts bedoeld zijn als een zuiver zakelijke maatregel, die voorafgaat aan het plan van het ministerie, om zoo mogelijk terwijl de Universiteiten en hoogeschoolen er in gekend werden, eenige algemeene bepalingen vast te stellen omtrent het tot stand komen van Studentenverenigingen.

Van dit antwoord zegt de Kölnische Zeitung: „Man wird von dieser Antwort nichts anderes sagen können, als dass sie weder gehauen, noch gestochen ist”.

Inmiddels is gebleken, dat Rektoren van de verschillende hooge scholen in Maart een conferentie gehouden hebben, waar ook de houding van het ministerie ter sprake is gebracht. Toen is ook daar besloten om een adres te verzenden, dat ongeveer eensluidend was met dat der Göttinger hoogleeraren.

Omdat men nergens bevredigd was met de verklaringen van de Nordd. All. Ztg. verscheen er een nieuw stukje, waarin gezegd werd: „Im Ministerium wird auf die Mitwirkung der Vertreter der Universitäten und technischen Hochschulen bei den Fragen der Studentenausschüsse grösster Wert gelegt, wie schon daraus erhellt, dass wesentlich mit zu diesem Zweck eine Konferenz berufen ist”.

Daarop heeft door de couranten het bericht de rondte gedaan, dat 15 Hoogeschoolen zich bij het adres der Göttinger hoogleeraren aangesloten hebben, maar zeker na te gaan is het niet.

Van groot belang voor de verdere afwikkeling van de zaak zullen wel geweest zijn de „Rektoren-conferenz” van 12 Mei, en 2de Deutsche Hochschultag te Weimar op den 9den Mei, waarop een zeer groot aantal afgevaardigden van bijna alle hoogeschoolen bijeenkwamen, om over de hangende kwesties te beraadslagen. Maar bij geen van beiden werd de pers toegelaten, zoodat het niet mogelijk is van het behandelde iets te geven. Doch in elk geval zijn de resultaten zoodanig geweest, dat ook weer hierin het Ministerie toegegeven heeft, want den 21sten Mei jl. werd bericht dat aan de Senaten der hoogeschoolen de vrije hand gelaten werd.

DE FR.

SOCIALE AANGELEGENHEDEN EN WETENSCHAP.

Aan den Heer G. J. Laman Trip.

Ik geloof, dat ik mij op een pad ga begeven, wat ik beter deed niet in te slaan, zoo het mijne bedoeling was om u tot andere gedachten te bewegen. Vooralsnog houd ik dit op zijn minst genomen voor zeer onwaarschijnlijk en ik wil dan ook slechts eene andere meening tegenover de uwe zetten en hier en daar enkele punten trachten te weerleggen. Het eenige verschil tusschen onze meeningen is, geloof ik, ook slechts, dat gij als uitvoerbaar ideaal stelt, hetgeen ik geloof te zijn een utopie. Wat uw eerste vraag betreft: is een volksleger even goed of misschien beter dan een staand leger?, daar heb ik het volgende antwoord op.

Ten eerste: de geleerden zijn het daar absoluut niet over eens. Ik geloof echter wel, dat alle landen er na langeren tijd toe zullen moeten komen. Zwitserland heeft het al; ik weet daarvan het ontstaan, de inrichting, den volksgeest enz. nog te weinig voorloopig om dit als voorbeeld of toetssteen hier te gebruiken. Het bestaat en derhalve is het geen onmogelijkheid. De vraag of het even goed of beter is, doet er mijnsinziens weinig toe; ten eerste omdat het wel komen zal en daar niets aan te doen is en

dus deze vraag zonder praktisch belang maakt, ten tweede omdat, als alle landen volkslegers zullen hebben, het er heelemaal niets meer toe doet, daar zij in dit opzicht dan gelijk staan. Dus nu uw tweede vraag: hoe moet men dan tot zoo'n volksleger komen? Hiervan zou ik mij gauw kunnen afmaken, door te zeggen: geleidelijk, langzamerhand, zonder schokken, zonder veel ingrijpen. Laat ik er echter wat uitvoeriger op ingaan.

De grondwet is geen bezwaar voor een volksleger, want ieder mannelijk ingezetene is verplicht bij te dragen tot de onafhankelijkheid van het rijk in Europa, of iets dergelijks, waaruit blijkt dat een ieder verplicht kan worden, om op de een of andere wijze, te dienen.

Een tweede vraag, welke zich dadelijk opdringt, is nu, hoe wordt aan deze verplichting voldaan door de wet en hoe groot is deze animo om deze verplichting na te komen. Eenigszins als maatstaf voor de animo kan de wet ook al dienst doen, en daaruit blijkt dat deze al zeer gering is. De militie bestaat jaarlijks uit 17.500 man; in 1903 waren b.v. 48.725 jongelingen voor de militie beschikbaar, d. i. 36 $\frac{1}{10}$, dus $\frac{1}{3}$. Natuurlijk komen hierbij kosten enz. in het spel, maar toch blijkt er wel eenigszins uit, dat het met de animo treurig gesteld is. Ook sprak dit met de invoering van persoonlijke dienstplicht, wat heel wat voeten in de aarde heeft gehad. En als men dan nog eens nagaat hoe de dienstdienst, zelfs het viermaanderschap, door allen uit alle standen der maatschappij als eene corvée wordt beschouwd, hoe er in de kazerne op wordt gescholden, hoe er geen sprake is van eenige moeite er voor over hebben, dan moet men wel tot de conclusie komen, dat onze volksgeest en dienstplicht twee aan elkaar vijandige begrippen zijn. U zegt: de burgers zullen zich niet uit eigen beweging aaneensluiten en weerbaar maken; en verder: dat pure vaderlandsliefde hiertoe voldoende is, betwijfel ik . . . ik ontken het beslist. Maar als de regeering enz. dan zal zij bepalingen maken, die eenen verkorte dienstdienst aan de leden der vereenigingen bezorgen.

Maar wat zou dat? Denkt u dat er dan van weerbaar maken en aaneensluiten dan wel sprake zou zijn. Weet u dan wel, dat er van de 5200 viermaanders slechts $\pm 10\%$ voorgeoefenden zijn? en dat, waar de helft van den dienstdienst vervalt. Kan er al een beter bewijs gegeven worden? Nu zegt u, dat deze vooroefeningen vervelend zijn. Daar is veel van waar. Maar u moet dan toch niet vergeten, dat 5 à 10 lessen van een onderofficier voor f 0.50 per les voldoende zijn om dan een normaal mensch dit diploma te verschaffen, wat toch heusch niet zoo groote kosten zijn, dat niet velen, zeer velen ervan gebruik kunnen maken, vooral als zij daardoor slechts 4 maanden behoeven te dienen. En het resultaat? Nihil.

Waarom zou nu de animo groter zijn om als weerbaarheids-vereenigingslid zijn best te doen, waardoor dienen niet uitgesloten wordt? Zouden de vooroefeningen voor het maken van velddiensten enz. hier zooveel amusanter zijn? En zoo ja, zouden ze dan nog wel evenveel nut hebben? 't Is mogelijk dat u gelijk heeft, ik geloof het echter nog niet. Men kan mij nog tegen voeren, dat toch overal jongens soldaatje spelen en dat hier dus wel eenige animo bij zit. Doch is er hier niet voornamelijk het vreemde, ongewone bij in het spel, de aantrekkingskracht van de regelmaat van de bewegingen op enkele commando's en bovenal de muziek. En heeft men er wel eens opgelet? Twintig jongens zijn aan het exerceeren onder bevel van een hunner, maar al heel gauw slinkt het troepje, ook anderen willen commandeeren en ten slotte na korten tijd is er niets meer van over, als misschien nog een enkelen soldaat onder bevel van een knaap ouder en sterker als de andere, waartegen deze niet durfde. Ik heb hier nog eens trachten aan te toonen, dat de animo voor het dienen bij ons volk volk tenminste niet groot is. Is men nog niet overtuigd, late men dan eens een kijkje gaan nemen bij onze oostelijke burens en men zal bekeerd terugkomen; misschien zelfs wel zonder het heilige vuur voor den animo in den dienst, als men gezien heeft tot welke zotte consequenties deze leiden kan.

Er is slechts een geval, waarin ik geloof, dat de woorden bewaarheid zullen worden: de burgers zullen uit eigen beweging weerbaar maken en aaneensluiten; dat is: zoodra ons land in werkelijk gevaar zal zijn, wanneer de eenige drijfveer vaderlandsliefde is. Geen van ons heeft het bijgewoond, maar de geschiedenis leert ons, dat in het jaar 1870 zich overal weerbaarheidsvereenigingen vormden (als ik mij niet vergis werd toen ook de Algemeene Nederlandsche Weerbaarheids Vereeniging opgericht), dat de schutterijen

in korten tijd zoover geoefend waren, dat zij op z'n minst genomen bruikbaar waren. Moge dit steeds zoo blijven!

Er is echter nog iets, wat ik tegen uw idee moet aanvoeren. U wilt namelijk: en staand leger en weerbaarheidsvereenigingen. Dit is, geloof ik vast, eene onmogelijkheid. Waarom is gedurende tientallen jaren de schutterij bespot? Waarom vindt men nog steeds het reserve-kader een onding? Waarom worden de viermaanders nu weer met scheeve oogen aangezien? Omdat zij minder geoefend zijn. Omdat het onmogelijk is, dat, vooral de twee eerstgenoemden, dezelfde machine worden als de miliciens. Een reservist moet steeds weer eenige dagen hebben om te wennen, om niet meer behoeven te denken als er linksom gecommandeerd wordt. De schutterij is daarom de hoon geweest van iedereen. Het was ook te veel in het oog loopend, het verschil tusschen leger- en schutterij-oefeningen. En zooveel inzicht is er nog wel om in te zien, dat een troep, die zelfs op het exercitieterrein nog niet eens vrij behoorlijk kan exerceeren, op het oorlogsveld niets waard is. Er zal toch heel wat moeten veranderen, voordat dit niet meer het geval zal zijn. 't Ligt in den mensch om over onhandigheden te lachen er den spot mede te drijven. Zou dat dan niet het geval zijn met de weerbaarheidsvereenigingen? 't Hoeft natuurlijk niet, maar dan zal de oefentijd nog heel wat vervelender zijn als de opleiding tot viermaander, en alle aantrekkelijkheid om weerbaarheidslid te worden zal verdwijnen. Misschien zal er nog eens 10 $\frac{1}{10}$ van de tegenwoordige viermaanders lid worden, maar voor een 500 menschen over het geheele land verspreid kan de vereeniging geen nut hebben.

Misschien dat er na tal van jaren een beetje meer militaire geest door ons volk waait, misschien dat dan ook dergelijke vereenigingen mogelijk zullen zijn, maar voor eerst nog niet. Men gaat wel dien kant op, vooral na de invoering van den persoonlijke dienstplicht, nu ieder jongmensch in spanning verkeert omtrent zijn lot, nu iedere vader rekening moet houden met het mogelijke dienen van zijn zoon, nu is men wel gedwongen er over na te denken en zal ieder zijn best gaan doen om meer van het werk te weten te komen. Men ziet het, de groote couranten bemoeien zich er ook al veel meer mee als vroeger. Ook de regeering heeft ingezien, dat er animo moet gekweekt worden. Dit heeft zich nog wel niet of weinig geuit in het leger, maar daarbuiten is zij werkzaam geweest door het subsidieeren onder bepaalde omstandigheden van schietvereenigingen en daardoor het aanmoedigen tot oprichting van nieuwe en uitbreiding der oude. Misschien zullen deze eerlang veranderen in soortgelijke vereenigingen als u bedoelde en zal langzamerhand ook de regeering en vooral het leger er het nut van gaan inzien. Eerst echter moet de natie het leger naderen, dan zal ook het leger de natie naderbij moeten komen.

Een proef te nemen, reeds nu een dergelijke weerbaarheidsvereeniging op te richten, lijkt mij idiotisme (*Passez-moi le mot!*). De kans van slagen zou uiterst gering zijn, misschien dat het gedeeltelijk zou lukken in een onzer groote steden. Waarschijnlijk is het niet. En dan zou voor jaren de kans op medewerking der regeering uitgesloten zijn en eene mislukking zou zelfs de meest enthousiasten huiverig maken voor een tweede proef.

Waar u zegt, dat de tegenwoordige weerbaarheidsvereenigingen in enkel schietvereenigingen ontaarden, daar is mijne opinie, dat juist de tegenwoordige schietvereenigingen zullen moeten veranderen, langzamerhand, in weerbaarheidsvereenigingen. Hoe deze zullen worden ingericht, bestuurd, enz., enz., dat laat ik er geheel en al buiten. Mijns inziens zal dat zich wel van zelf aanwijzen en veel zal anders zijn als u zich dat voorstelt.

Een van de redenen, welke ik tegen u heb, is in uw artikel niet duidelijk uiteengezet. Ik geloof echter, dat u het niet noodig oordeelt, dat er tegelijk met de weerbaarheidsvereeniging algemeene dienstplicht wordt ingevoerd. Dit nu geloof ik beslist wel noodig, wil tenminste uw pogen eenige kans van slagen hebben. Misschien zelfs zal de invoering van algemeenen dienstplicht vanzelf den stoot geven aan de oprichting der vereenigingen. Voor dien tijd geloof ik absoluut niet aan het bestaan er van. Men laat het er nu ook maar op aankomen; waarom niet zoo er vereenigingen zijn.

Gaan we nog eens de lichting 1903 na. Ik zeide boven reeds 48725 jongelingen beschikbaar. Hiervan werd 14 $\frac{1}{10}$ afgekeurd en was 3 $\frac{1}{10}$ onder de maat. Dus bleven er ± 40500 over. Hiervan moeten 17500 dienen, dus 43 $\frac{1}{10}$ van alle gezonden. En daarvan werden nog weer 5200

viermaander, waarvan slechts \pm 520 een diploma bezaten en dus de rest door de hooge nummers gevormd werd. De kans is toch vrij mooi om het er maar op aan te laten komen. Dus waarom dan weerbaarheidsvereniging?

F. R. BÖHTLINGK.

LITTERATUUR EN KUNST.

Nog eens: Photographie als kunst.

In het voor veertien dagen verschenen nummer van dit blad breekt v. H. een lans voor de meening, dat fotografie nooit of te nimmer, onder geen enkele omstandigheid, kunst kan zijn, omdat ze niet kan „ontsnappen aan „baar uitsluitende bestemming: te reproduceeren een „bestaande realiteit.” Hij slaat hierbij den juisten weg in, n.l. begint met de kunst te definiëren en evenzoo eene bepaling te geven van de fotografie.

Door beide aan elkaar te toetsen, komt hij dan tot de conclusie, dat fotografie niet tot de kunsten gerekend mag worden, eene conclusie, die me verkeerd lijkt, en wel om twee redenen: ten eerste, omdat zijne definitie van kunst onvolledig is, slechts een gedeelte van de waarheid geeft, en aan den anderen kant toch weer te ver gaat, en in de tweede plaats, omdat zijne bepaling van fotografie niet deugt.

Kunst is het weergeven van eene emotie, zegt v. H.; de emotie moet uit de weergave blijken. Dit ben ik volkomen met hem eens, maar als definitie van kunst kan het toch niet gelden, omdat het tegelijk teveel en te weinig omvat. Men gevoelt reeds direct de ongerijmdheid ervan, wanneer men slechts denkt aan de emotie van, laat ons zeggen, een of ander burgervrouwje, dat een voor haar phaenomenaal geval ter kennis wordt gebracht. Of zouden de kunstbeschouwers, die de weergave der appels op het doek zoo natuurlijk vinden, dat ze neiging gevoelen, „er zoo in te bijten,” door v. H. zelf tot de kunstenaars gerekend worden? Hunne emotie reikt niet verder dan tot den indruk van de technische vaardigheid der weergave, en die emotie leggen ze volkomen in hun onbeduidenden uitroep. Volgens v. H. zouden ze dus kunst moeten leveren. Durft hij deze consequentie van zijne definitie aan?

Er behoort natuurlijk méér tot eene bepaling van kunst. v. H. geeft hier niets anders dan de definitie van Tolstoy, en we weten, tot welke rare resultaten die kwam in zijn „Wat is Kunst.”

In de eerste plaats laat hij, zooals de F. zeer terecht opmerkt, den aard der emotie geheel buiten rekening. Dit is nog geheel iets anders, als de meerdere of mindere intensiteit ervan. Eene emotie kan intensief en toch banaal zijn, zwak en toch verheven. De emotie van een zenuwachtig, plotseling heftig-schrikkend mensch is wel intensief, maar niet verheven.

Het al of niet verhevene van eene emotie wordt niet alleen bepaald door den psychischen toestand van hem of haar, die den indruk ontvangt, maar tegelijk door elementen, van het subject onafhankelijk, en die behooren tot het object, dat zich verhoudt tot het aanschouwende, indrukken opnemende subject als de Noord- tot den Zuidpool van den magneet. Object en subject zijn ongescheiden, onderscheiden en het is juist de fout van v. H., dat hij het object volmaakt loochent.

Een kunstenaar, die een landschap schildert, legt in zijn werk de emotie die hij gevoelde, toen hij dat landschap als werkelijkheid aanschouwde. Maar waardoor kreeg hij die emotie, wát was het, dat zijn heftig verlangen, zijn indruk in kleuren te vertolken, bepaalde? Waren het die boomen, die daar toevallig bijeen stonden, die watermolen, die beek, enz., elk der separaat bestaande voorwerpen afzonderlijk, waardoor hij zoo innig geroerd werd?

Neen, natuurlijk, het was juist de harmonie tusschen die samenstellende deelen van het landschap onderling, het was de éénheid in het geziene, de idée van vrede, van rust, of die van somberheid of van wat dan ook.

Men lette op het verschil: volgens v. H. zou ook de emotie, die men verkrijgt, wanneer men niet die eenheid, maar slechts de afzonderlijke samenstellende deelen als zoodanig ziet, voldoende zijn, den kunstenaar te doen geboren worden, mits met den beperkende eisch, dat hij die emotie juist zuiver weergeeft. Volgens hem schuilt dus de eigenlijke gave van den schilder enkel en alleen in de

wijze van weergeven. Terwijl daarentegen volgens mijne meening die emotie moet overeenkomen met de idée van het object, de harmonie der onderling samenstellende deelen, de eenheid in het waargenomene, die de voorwaarde is voor het tot uitdrukking komen dier idée. Dit en dit alleen is het bepalende moment, wanneer het gaat om artistieke gave. Het weergeven is slechts een quaestie van techniek, die bevorderd kan worden door gezette oefening. De gave kan dit niet. Die is aangeboren, en iemand, die wél artistiek talent bezit, maar niet voorbestemd is, de ontzaglijke hoogte van een Rembrandt te bereiken, zál zich ook nooit tot die hoogte opwerken, al oefent hij zich ook nog zoo ijverig, en met nog zooveel volharding. Denken we ons twee schilders, beide even breed en even diep van aanleg, dan is de vraag, wiens schilderijen de beste zijn, er slechts een van meerdere of mindere technische vaardigheid, van de wijze van weergeven hunner emoties, die, ook al zijn ze onderling verschillend, worden ontvangen in een qualiteit, die voor beiden even verheven is. Of die emoties verschillend zijn, is slechts afhankelijk van hun persoonlijken, subjectieven gemoedstoestand, die den een in het voorwerp iets geheel anders doet zien, dan den ander.

Hoofdzak is, dat ze de éénheid zien, en tegelijk daarmee de idee, die door die eenheid tot uitdrukking komt.

„Niet hij is kunstenaar, die met innige ontroering voelt „de macht van het mooi in de natuur, maar de gave mist, „die ontroering te uiten”, zegt v. H. Dit is onjuist. Juist het voelen van dien macht van het mooi in de natuur is de eerste en eenige voorwaarde voor het waarachtig-kunstenaar-zijn. Iemand, die met tranen van diepe ontroering eene symphonie van Beethoven aanhoort, of, nog liever, hij, die sprakeloos van ontzetting de zon ziet verdwijnen achter de besneeuwde en fonkelende toppen van een berglandschap, — zoo iemand bezit de eerste voorwaarde voor artistiek genieten, zoo iemand is in die oogenblikken kunstenaar, ook al mist hij volkomen de gave, zijne aandoening op een of andere wijze weer te geven. Het is waar, dat dit niet voldoende is, om een kunstwerk te scheppen. Daartoe behoort meer, in de eerste plaats een geheugen, dat zich speciaal voor het bewaren van herinneringen aan het aanschouwde en de daaraan verbonden emotie leent, — maar dit heeft met kunstenaar-zijn niets te maken, wél met het scheppen van een kunstwerk. En daarom ook kan iemand, die nooit een waarachtig kunstwerk produceerde, toch artiest zijn.

Zoo loopen v. H.'s en mijne meening slechts in zooverre uiteen, dat hij de kunstenaarsgave mede afhankelijk stelt van de productie van een kunstwerk, terwijl ik daarentegen dit laatste, als secundair, overbodig acht; dat hij den aard der emotie, het al of niet verhevene ervan in verband met de idée, die aan het object ten grondslag ligt, buiten beschouwing laat, en daardoor iedere aandoening als voldoende aanmerkt, — ik juist dat karakter der artistieke ontroering als bepalende factor op den voorgrond stel. Hij begint, waar ik ophoud, en gaat daardoor te ver.

Ik zal thans nog even ingaan op hetgeen v. H. zegt omtrent mijne denkbeelden over genialiteit, en den genialen blik, die van den kunstenaar wordt geëischt. Mijne definitie van den genialen kunstenaar is die, welke ik hierboven uiteenzette. De geniale blik van den artiest is eene intuïtie, die hem direct doet gevoelen de eenheid, de idée van het aanschouwde object. Maar ik heb nergens beweerd, wat v. H. me verkeerdelijk verwijt, dat ik van het genie kunstenaarsgave zou eischen. Integendeel, in mijn artikel „Waarom Philosophie in Delft”, noemde ik uitdrukkelijk den filosoof ook een geniaal mensch, zonder hem nochtans met den kunstenaar te verwarren.

Wat v. H. dan verder zegt omtrent die subjectiviteit van den kunstenaar en de waarheidsliefde met betrekking tot zichzelf, die van hem wordt geëischt, grondt zich op zijn denkbeeld, dat elke juiste weergave van een emotie kunst zou zijn, en vindt zijne weerlegging in het voorgaande. Hoe hij echter spreken kan van de kunst, die het bewijs zoekt, dat de kunstenaar de idée van het voorwerp gevoeld heeft, en dus hier eene beperkende bepaling geeft, die intusschen niet in overeenstemming te brengen is met zijne meening omtrent de voldoende van elke emotie, mits deze maar zuiver en juist wordt weergegeven, — verklaar ik niet te begrijpen.

* * *

(Zie vervolg Tweede Blad.)

TWEEDE BLAD

behoorende tot het STUDENTEN-WEEKBLAD
van 25 MEI 1905. No. 30.

En nu de vraag: is fotografie kunst of niet? of liever: kan fotografie kunst zijn, of zal het eeuwig van dit karakter ontstoken moeten blijven? En dan antwoord ik: ja, het kan kunst zijn, en deze mogelijkheid is slechts afhankelijk van dengene, die met het toestel werkt. We zouden hier een parallel kunnen trekken op het gebied van de schilderkunst. Ik ben het volkomen met v. H. eens, dat natuurcopieën, „waarin je zoo zou bijten”, géén kunstproducten zijn. We wenschen ook daarin eene idéé tot uitdrukking gekomen te zien. Een schilder, die slechts bloot mechanisch reproduceert, wat hij zag, levert, ook al zag hij het, zooals hij het weergaf, geen kunstproduct. Hij moet er een stukje van zijn eigen zieleven bij doen, hij moet doen uitkomen, dat hij een of andere idéé in het voorwerp zag.

Precies hetzelfde vinden we bij de fotografie. Hier is de juiste weergave der emotie moeilijker, omdat we aan de eigenaardige inrichting van het toestel gebonden zijn, maar de mogelijkheid is niet uitgesloten, dat men de behandeling van het toestel dermate onder de knie heeft, dat men in staat is, in de opname uit te drukken, wat men bij het zien van het object aan emotie ondervond. En daardoor is de emotie het bepalende element geworden en de mogelijkheid geopend voor het leveren van een kunstwerk met behulp van een fotografie-toestel.

Zoo goed als de artiest-schilder niet slechts iemand is, die mechanisch weergeeft, wat de natuur hem aan objecten biedt, maar iemand, die zijn werk laat leven, door het de belichaming te doen zijn van zijn indruk van de idéé van, de waarheid in het aanschouwde, zoo dankt ook de artiest-fotograaf dit zijn karakter in de eerste plaats aan zijne geniale ontroering, toen hij de eenheid in het op te nemen voorwerp zag; terwijl het feit, of die opname aan zijne emotie beantwoordt, evenals bij den schilder slechts een is van techniek, d. i. van een voldoende vaardigheid in het werken met het toestel. En onder die handigheden behooren dan in de eerste plaats een behoorlijke, bepaalde belichting en een naar verkiezing meer of minder prononcereen van details. Want juist daardoor zullen sommige gedeelten sterker op den voorgrond treden, zal men er in kunnen slagen, de fotografie datgene te doen uitdrukken wat men er in wenscht te leggen. Hoewel ik toegeef, dat dit slechts tot de techniek behoort, zoo geloof ik toch, dat de fotograaf zich juist hierdoor in zijn bezit of gemis van artistieke aanleg doet kennen. Het dient tot weergave van eene emotie, waardoor ook hier alweer de emotie het bepalende moment wordt.

v. H. maakt een grooten fout, door het photographie-toestel te beschouwen onafhankelijk van dengene, die het behandelt, als iets, dat, om zoo te zeggen, zelfs in staat is, photo's te leveren. Hij redeneert ongeveer aldus; men zet een plaat tegenover het objectief, belicht deze door op een knopje te drukken — en klaar is Kees; het toestel fotografeert, en een toestel kan natuurlijk geen kunst produceeren. Inderdaad, een camera levert zoomin kunst, als penseelen en palet van den schilder.

Kunst levert de schilder en evenzoo de fotograaf. En zoomin als een schilder produceert zonder penceelen, zoomin zal een fotograaf een opname kunnen doen zonder toestel. Beiden zijn onafscheidelijk aan elkaar verbonden, de bestemming van den een staat in onverbreekelijk verband met die van het ander, en omgekeerd. En daarom is niet elke fotografie een kunstwerk, zoomin als elke z. g. „schilderij”, die v. H. zelf trouwens zoo juist typeert, maar kan het een zoowel als het ander het karakter van een kunstproduct krijgen. Dit is slechts afhankelijk van de vraag, of schilder en fotograaf geniaal genoeg van aanleg waren, om de eenheid in het aanschouwde, de idee van het object te begripen, bij intuïtie te gevoelen.

* * *

Thans nog een paar woorden naar aanleiding van het artikeltje van F. in het voorgaande nummer.

F. ziet zeer goed in, dat zoomin een schilderstuk als een natuurtafereel de schoonheid als een eigenschap kan bezitten. De natuur, „an und für sich” is niet schoon, ze is dit eerst voor den aanschouwer, wien de harmonie, de eenheid ontroert, doordat een of andere idéé daardoor tot hen gaat spreken.

Hij geeft dien in druk weer op het doek, m. a. w. hij legt in zijn werk, wat hijzelf in het landschap zag, zij het in nog meer geïdealiseerden vorm. Hij levert dan een kunstproduct, dat noch als zoodanig schoon is, noch het etiket van kunstvoorwerp verdient, omdat het schoon is, of liever schoon gevonden wordt. Behalve de artistieke waarde, die het aankleeft, is er niets, waardoor een beeldhouwwerk of een schilderij zich van de natuur onderscheidt. Het is eenvoudig een tweede werkelijkheid, geschapen onder den indruk van de eerste. Deze twee werkelijkheid kan nu door geniaal aangelegde, gelijk gestemde zielen als die van den schilder, weer evenals het landschap bewonderd worden om de eenheid in de veelvuldigheid der samenstellende details, de idéé, die tot den aanschouwer spreekt.

Maar, zegt F. nu, het kan voorkomen, en komt ook vaak voor, dat iets, wat eertijds kunst werd genoemd, thans door velen niet schoon meer wordt gevonden, en hij wil dus eene definitie van kunst, die ook met de evolutie in het menschelijk denken en voelen, en dus in het apprécieeren van kunstproducten rekening houdt. Hier begaat hij een fout. Bezit een voorwerp kunstwaarde, omdat het door sommigen, desnoods door het meerendeel der menschen „schoon” wordt genoemd, of omdat er uit spreekt de emotie van den kunstenaar, die zich aangegrepen gevoelde door de idéé, die hij in het aanschouwde object zag? Na het voorgaande zal het niet twijfelachtig zijn, dat ik in dezen de laatste zienswijze ben toegedaan. We hebben ons bij de bezichtiging van oude kunst niet af te vragen, of we het „mooi” vinden, of het uitdrukt een der idéén, die in onzen tijd als de meest achtenswaardige, de meest verhevene worden beschouwd, — maar of het weergeeft, wat de oude kunstenaar in zijn oorspronkelijk voorwerp zag.

We laten ons hier gewoonlijk te spoedig verschalken door onzen zeer subjectieven „smaak” en noemen vele beelden uit de eerste tijden der Romantiek en der Gothiek „smakeloos”; en dit, gemeten naar den maatstaf onzer moderne begrippen volkomen terecht. En toch rekenen we die beelden onder de kunstproducten. Dit toont reeds voldoende, dat het element evolutie wel met de subjectieve appreciatie van het schoone in een kunstwerk heeft uit te staan, maar niets met de vraag naar de waarde als kunstwerk. En daarom ook behoeft eene definitie van kunst geen rekening te houden met de evolutie der mensheid. Let wel: ik ontken niet, dat in de kunst evolutie merkbaar is, en geef natuurlijk direct het verschil in kunstwaarde tusschen de oudste kunstproducten der Renaissance en die, toen deze stijl op het toppunt van haar bloei was, toe, maar ik ontken de wenschelijkheid, het begrip evolutie in een definitie van kunst mede op te nemen, te minder, daar de kunst, als alle menschenwerk, als alle ideologieën überhaupt, van zelf in die ontwikkeling deelt.

De F. laat verder de kunstwaarde van een of ander werk geheel ten onrechte afhankelijk zijn van de appreciatie van den aanschouwer, en meent dat het oordeel der menschen een werk tot kunstwerk stempelt, zoodat, wat voor den een om zijn kunstwaarde zal worden hooggeschat, door den ander juist om het gemis daarvan waardeloos kan worden geacht. In verband hiermee staat dan zijn denkbeeld omtrent het tijdelijke element, dat evolutie mogelijk zou maken. Dit laatste is een juiste consequentie van het eerste, maar daar die eerste meening onjuist is, is de andere het daardoor ook. Want die bewondering van den aanschouwer berust weer op het „mooi” vinden en is bij het schatten van de kunstwaarde, van het karakter als kunstwerk van geen belang. Ik heb dit boven thans voldoende uiteengezet, maar wil F. toch nog even erop wijzen, dat hij, zelfs aangenomen, dat zijne verwarring van schoonheid en kunstwaarde geoorloofd en dus geene verwarring was, toch zijne consequenties te ver doortrekt.

Dat er, bij de wisseling, waaraan der menschen denkbeelden in de opeenvolgende tijdvakken der geschiedenis onderworpen waren en zullen blijven, gesproken mag worden van tijdelijke kunst, om met F. te spreken, ligt voor de hand. Het zou dan zijn die kunst, die verband houdt met de overheerschende ideeën der menschen uit een tijdperk, die daardoor meer dan andere tot die menschen spreekt, en meer dan andere aan „mooi”-vinderij onderhevig is. Maar er is ook kunst, en het is de klassieke die door alle eeuwen en alle tijden bewonderd is en bewonderd zal worden, en wel, omdat ze uiting geeft, niet slechts aan de denkbeelden van de menschen uit een of andere bepaalde eeuw, maar aan de algemeen-menschelijke gevoelens en gedach-

ten, die hunne geldigheid zullen blijven behouden, zoolang er menschen zullen blijven bestaan. Homerus, Dante, Shakespeare, Goethe, Rembrandt, Raphaël, Michel-Angelo, allen, wier werken algemeen tot het summum van artistiek scheppen gerekend worden, ze hebben de hoogte bereikt, vanwaar men de geheele menschheid overziet, waarop men het leven en lijden van het gansche menschengeslacht in zich heeft opgenomen. En daarom konden ze de algemeen-menschelijke gevoelens, die hun bestaan danken aan het feit van het bestaan der menschen, kiezen tot grondslag voor hunne scheppingen, daarom ook heeft men steeds den tol zijner bewondering aan hunne werken betaald, en zal men dat steeds blijven doen.

Dit heeft F. vergeten, toen hij den eisch stelde van eene definitie van kunst, die ook de evolutie omvatte. Dit laatste had hem overbodig kunnen zijn, indien hij de toekenning van de waarde als kunstwerk aan de gewrochten der meesters slechts had uitgestrekt tot de scheppingen van hen, die in onzen tijd en eeuwen na ons tot de „klassieke” worden gerekend en gerekend zullen worden. Juist het feit, dat er klassieke kunst bestaat, is een bewijs daarvoor, dat kunstwaarde onafhankelijk is van het tijdstip van ontstaan, dus van de evolutie in de kunst.

M. K.

NOG EENS: „IS PHOTOGRAFIE KUNST”.

De heer M. K. schrijft bov.en:

„De natuur, „an und für sich” is niet schoon, ze is dit eerst voor den aanschouwer, wien de harmonie, de eenheid ontroert, doordat een of andere idee daardoor tot hem gaat spreken”.

Dit gezegde van M. K. is onjuist. De natuur „an und für sich” is juist het schoone — een stuk van 't al-schoon. Ik of gij zijt „an und für dich” ook schoon — absoluut-schoon — een stuk van 't al-schoon.

Wat in onze vermodderde staat van zijn nog meetrilt in zuivere schoonheids aanvoeling, van 't absolute schoon, aantastend het andre absolute schoon — is wereldsche schoonheid van gevoelen.

Wat M. K. zegt moet dus juist andersom zijn.

V. B.

KORT ANTWOORD.

Ik kan me zeer goed begrijpen dat V. B. die zichzelf (en ook mij, dank zeer!) voor een stukje der al-schoonheid aanziet, het zeer betreurenswaardig zou vinden, indien zijn schoonheid slechts zou bestaan voor dengene, die hem zag, en zonder deze voorwaarde van persoonlijke knapheid bij hem geen sprake zou kunnen zijn. Daar V. B. (en ook ik, goddank) voor een klein deeltje in de groote al-goedheid deelt, doet het me zoowel terwille van hem als van mezelf, leed, zijne illussie niet méér dan illusie te achten. Zelfs als ik hem zie, vind ik hem volstrekt niet schoon, laat staan dus, wanneer ik hem niet zie, en hij dus voor mij niet eens bestaat. Zijne vermeende objectieve schoonheid is eenvoudig een onding, omdat de sanctie mijner subjectieve bevestiging daarvan ten eenenmale ontbreekt.

Zijne bewering mist dus elken redelijken grond.

Hoe komt iemand overigens tot het verwaande idee, zich een stukje der al-schoonheid te willen noemen?

M. K.

SLOTWOORD.

Toen alles was en niet was
Een enkele groote rust
Heerschte — en geen bron
hoe klaar — met klatren
haar verstoorde —
Was absolute schoonheid daar —
En toen een ik-heid wierd
Was in het wordingsoogenblik
Nog schoonheid — absoluut aanwezig —
Om dan in 't volgend tijdsgewricht
— gelijk een beek, die een breede stroom ontmoet —
te worden opgeslokt, —
— Zoodat zij bleef wel — maar schier gansch weg
In vuilheid van veelvuldigheid —
En slechts van tijd tot tijd

Sprinkt klatrend nog een golfjen stuk

Op 't oeverzand —

De enkele vlokjes schuim

die lachend springen dan

En glinstren in de zon —

Zijn schoonheid nog —

Een laatste spraak van de oude rust

Waar schoonheid was.

— — — — —

— — — — —

Toen alles was en niet was

Was absolute schoonheid daár.

De heer M. K. antwoordt onvoegzaam. Absolute schoonheid is niet om mee te gekken. En pedant is ie ook.

V. B.

Groote goedheid, wat ga je nu beginnen. Ik vind je methode van bestrijden unfair. Mijn bovenstaand artikel had je kunnen leeren, hoezeer ik waarachtige kunst waardeer. Meen je dan werkelijk, dat ik tegen je proeve van dichtkunst slag zal gaan leveren? Je vers staat daarvoor te hoog . . . of ik!

Pedant ben jij óók!

Honi soit qui mal y pense.

M. K.

Stemming.

Wanneer soms na dagen van donker denken, op eens de luchten van mijn gedachten opklaren, en ik me voel vroolijk, gezond en vol lust tot leven, dan zou ik willen (in een verlangen om mij altijd zóó te voelen) krachten te vinden — een tooverformule, die ik maar zou hebben voor mij uit te zeggen en die dan als een krachtige stormwind schoon-blauw zou vegen de luchten, als ze weer komen zouden, wolken van twijfel en onvoldaanheid. — Ik zou willen besproeien met frisch water, in forsche straal spuitend, de straten en pleinen van mijn denken, om er weg te plassen het stof, het vuile stratenstof, dat me dikwijls stuift in de oogen, en me belet te zien dat de zon schijnt en het leven mooi is. — Dan zou ik willen met forsche kracht zware woorden, gedachten als heipalen néerstampen in den weeken grond van mijn wisselende stemmingen, om daarop te bouwen een kerk van gelooven in het leven, een paleis van zeker weten, dat het goed en schoon is, dat groote, wonderlijke leven.

Ik zou willen neerschrijven mijn gedachten, kalm en ernstig, vol overtuigd, en ze zouden me tot een troost moeten zijn voor altijd.

Maar steeds komt dan de teleurstelling, dat ze zich niet laten vangen, die vlugge gedachten-vogels, als ik ze wil brengen in een kooi van woorden, en wanneer ik dan door zet en ze najaag, dan gelukt het wel een enkele keer er een te vangen, maar als ik die dan brengen wil in mijn kooi, dan is mijn gedachtevogeltje vaak al gestorven. — En daardoor ben ik er dikwijls toe gekomen, om de vogels maar te laten vliegen, om maar liever kalm gelukkig te zijn in het geluk van het oogenblik en het maar in me te laten zingen vroolijke wijzen, daar zelf-verwonderd naar luisteren, zonder te pogen, die muziek te maken tot woorden. Maar wanneer dan voorbijgeleden zijn die zalige uren, dan voel ik de dagen van onvoldaanheid dubbel zoo zwaar, omdat er niets is overgebleven van mijn mooie denken, dan een vage herinnering, die me lijkt te zijn een zelfbedrog, en dikwijls vrees ik dat de twijfel me dan een te zwaren last zal worden en mij neer zal buigen of breken.

En daarom zou ik nu in mij willen kweken, een mooien gespierden wil, die me dwingt tot werken, die me de kracht geeft te overwinnen de teleurstelling, als het woordenkind niet is zóó mooi als de gelachten-moeder, — en zoo de moeder al sterft misschien waar het kind geboren wordt, daar zal ik het verzorgen met veel liefde en teederheid, omdat ik de moeder heb lief gehad.

O! Als dit zoo zijn mocht, als ik vinden mocht, die wil en die liefde, die geheime, heilige kracht, dan zouden er uren aanbreken van heerlijk werken, van in trotsche kracht zeggen lang al gedragen denkbeelden, dan zou het misschien eens gelukken na lang, willend werken, te zeggen de droom en het geluk, te zeggen het leven, zooals het mooi in mij leeft.

Het leven te genieten zoo schoon mogelijk, het waarachtig te leven: te hooren: de zwaar sombere muziek van

het menschelijk lijden, en daartusschen soms vreemd een vroolijk liedje van vreugd of een zoet zacht zangetje van liefde; te zien hoe het werkt en lijdt, hoe het hier bloeit in zware kracht en daar in teedere schoonheid, hoe het vaak lijkt zoo leelijk en het leven onwaard; te voelen, wat daar overal om ons heen gedragen wordt, mee te lijden de ellende, en mee te vieren de feesten, — maar te weten, zeker te weten, dat het goed is, dat het zich overal wil herstellen, altijd weer wil opbloeien waar het scheen onder te gaan.

Dat is het ideaal, het leven liefhebben en misschien eenmaal kunnen zingen een lofzang vóór dat leven.

Zie! Er is een stil ontroerd zijn, een zeggen in zachte woorden van wondere dingen.

Er is een prachtige zwaar-gouden ernst, die zoekt een waarheid en poogt die te zeggen in klare woorden van doorwerkt verstand.

Er is een heilige smart, een luid uitsnikken van groot leed.

Er is een forsche zwaar-gespierde kracht, die trotsch omhoog staat in het leven en neerslaat met beukende vuist, wat hem schijnt leelijk of het leven onwaard.

Er is een fijn-lachende roode spot.

Er is een gul breede lach van hartelijke vreugde.

Er is een jonge blijheid jubelend als een leeuwerik in lentelucht, om het vinden van iets schoons.

Er is . . . Er is . . . ik kan ze niet zeggen de miljoenen schoonheden, die er óp blinken in het leven, ik kan ze niet vinden de duizende tinten, die ontroering wekken.

Ik voel me als een oud man, die met zachten glimlach herdenkt het voorbije, die mijmerend weer doorleeft zijn werken, zijn leed en zijn vreugde; ik voel mijn stemming als een eindeloos, rimpeloos watervlak, waarover een effen blauwen hemel koepelt.

AMSTERDAM, Maart—Mei 1905.

Studenten Liederen.

De Redactie werd tijdens der Prijsvraag inzendingstermijn, begrijpelijker wijze overstroomt met brieven.

Wat wonder dat nog een enkel belangrijk stuk wel verdwaald raakte onder de balen aanvragen om inlichtingen enz.

Dit was onder anderen het geval met een antwoord van den Heer H. A. Henket op onze vraag (zie hieronder).

Zoodat wij dezer dagen, opruimende, tot onzen schrik bemerkten, aan welke nalatigheid wij ons, zij 't schuldloos, hadden schuldig gemaakt.

We verzoeken den Heer Henket ons te willen vergeven, en danken hem zeer voor zijne bereidwilligheid.

Het antwoord van den Heer Henket luidde als volgt:

's GRAVENHAGE, 14 Maart 1905.

Wel Edel Geboren Heeren.

Wel wat laat waag ik het toch nog mijn oordeel uit te spreken omtrent de door U gestelden vraag: „Is het wenschelijk en te verwachten, dat ten onzent een Studenten-Lied zich zal ontwikkelen, gelijk dat in Duitschland zoo „sterk het geval is”.

Wenschelijk is dit mijnsinziens zeer zeker. Ongetwijfeld toch zou daardoor aan de bijeenkomsten der studenten een gezelliger en beschaafder karakter gegeven worden, dan tot dusver het geval is.

Wel zal het moeielijk zijn, die liederen ingang te doen vinden, zoodanig dat zij dan ook goed ten gehore worden gebracht, Behalve het „Iö Vivat” (waarvan de meesten zich niet eens de moeite gaven te begrijpen wat zij zongen, waren de meesten in mijn tijd het eerste couplet van het z.g. „Delftsche Studentenlied” vrij wel machtig. Daarmede werd dan ook gewoekerd. Een ieder schreeuwde het op zijn manier. Juist dat schreeuwen zal er moeielijk uit te krijgen zijn. Wellicht zal het bestaan van liederen, aantrekkelijker zoowel wat inhoud als wijs betreft, daarin veel verbetering kunnen brengen.

Ik stelde mijn antwoord nog tot het laatste toe uit omdat ik steeds hoopte dit te kunnen voegen bij een bescheiden poging om mede te dingen naar de uitgeschreven prijsvraag. Door allerlei omstandigheden was ik daartoe tot mijn spijt niet in staat.

Inmiddels hoogachtend,

H. A. HENKET,
Theresiastraat 172, Den Haag.

BOEKBESPREKING.

Twee brochures.

Bij onzen uitgever J. Waltman Jr. zijn in den allerlaatsten tijd verschenen twee brochures.

H. P. Berlage Nz.: Over de waarschijnlijke ontwikkeling der Architectuur; en L. E. J. Brouwer: Leven, Kunst en Mystiek.

Beide zijn de tekst van lezingen door de schrijvers in Delft gehouden.

Daar het een verblijvend teeken is dat hier in Delft lezingen kunnen gehouden worden, die waard zijn door druk bewaard te blijven, mogen wij den Heer Waltman dankbaar zijn, dat hij de beide lezingen heeft willen uitgeven.

De beide bovengenoemde brochures wenschen wij hier niet uitvoerig te bespreken: naar aanleiding van Berlage's lezing werd reeds uitvoerig een en ander in ons blad gezegd; het boekje van Brouwer is, naar 't mij voorkomt, niet in eenige woorden of zelfs in een paar kolommen voldoende te bespreken.

Slechts wilden wij opmerken dat de heer Berlage zijn motto: „Ik geef de voorkeur aan elegant dwalen boven burgerlijk gelijk hebben” niet grondig gemeend kan hebben.

Als er iets ontbreekt in het werk van den architect Berlage is het wel elegant dwalen. Indien hij dwaalt — wat ook Berlage wel eens doet — dan doet hij dit ganschelijk niet elegant. Daarentegen heeft hij vaak „burgerlijk gelijk”.

Dit doet echter niet af aan de werkelijk groote belangrijheid van zijn lezing. —

Dat wij bij het werkje van den Heer Brouwer staan voor iets buitengewoons, is zeker — ons lijkt echter het bestek, waarin de overweldigende hoeveelheid ideeën is samengevat, wat klein.

Mede werkt hieraan het vaak bondige, maar zeer zeker erg goede Hollandsch van den schrijver.

Rest nog te vermelden dat de heer Waltman voor beiden een eenvoudig maar keurig gewaad uitzocht, en dat ze een ieder ter lezing worden aanbevolen.

V. B.

WERELDBIBLIOTHEEK,

onder leiding van L. SIMONS.

Ons werd toegezonden: „De Maatschappij voor Goede en Goedkoope Lectuur en haar Wereldbibliotheek”, prospectus van genoemde maatschappij, die door eenige personen (Mr. C. Th. van Deventer, Mr. H. A. Drucker, Mej. M. Hoogendijk, D. J. van Houten, J. H. A. A. Kalff, wijlen Mr. A. Kerdijk, Mr. W. A. Mees, N. M. Mees, G. van Mesdag, C. D. Reich Jr., Adr. Stoop en F. M. Wibaut; G. Schreuders, uitgever-directeur en L. Simons als directeur-redacteur) is opgericht met een volteekend kapitaal van f40,000 ten einde uitgaven te bezorgen à 20 cts. per deeltje van goede literaire en wetenschappelijke werken op ieder gebied. Het is niet de bedoeling der oprichters te streven naar winst. Zij hebben zich juist aaneengesloten omdat uit een zuiver commercieel oogpunt eene onderneming als de hunne in Nederland niet loonend kan zijn. Het doel is zeer zeker toe te juichen: goede litteratuur in wel verzorgden vorm binnen het bereik van het volk te brengen kan niet anders dan ten goede werken.

Eene bepaalde richting zal de bibliotheek niet hebben, alles wat in zijn soort goed is, is van des redacteurs gading. Zij wordt verdeeld in de volgende groepen:

- I. Letterkunde, oud en nieuw, zeer vaak nieuwe vertalingen.
- II. Boeken voor jongeren, meestal geïllustreerd.
- III. Dramatische bibliotheek, Kunst en Kunstgeschiedenis.
- IV. Land- en Volkenkunde, Natuurkennis.
- V. Geschiedenis.
- VI. Sociologie, Zedeleer, Godsdienst, Opvoeding.

Voor f5,20 of f7,50 kan men jaarlijks 20 of 30 nummers ontvangen (in half linnen).

De ondervinding zal moeten leeren, in hoeverre de keus der werken gelukkig zal zijn; het laat zich eenigszins aanzien, alsof het nieuwe niet al te rijk vertegenwoordigd zal zijn, vooral daar aan het uitgeven van werken waarvan het copierecht nog niet is verlopen, zulke hooge kosten zijn verbonden, terwijl het bezorgen van goedkoope uitgaven van hedendaagsche binnenlandsche schrijvers vaak vrijwel eene onmogelijkheid is.

Eén ding is nogal merkwaardig: de directeur-redacteur stelt eerst de uitgevers gerust: in geen der groote landen heeft de verspreiding van goedkope lectuur den verkoop van de duurdere belemmerd. Integendeel. Velen worden aldus tot het koopen en genieten van boeken gebracht, die er vroeger nooit aan dachten. En verderop: hoe meer koopers, ook onder de meergegoeden, hoe beter (in tegenstelling met volksconcerten enz., waar men zorgen moet dat de meergegoeden niet mee-profiteeren).

In ieder geval bestaat de mogelijkheid, dat wij van verschillende lezenswaardige werken een goede, smaakvolle en goedkope uitgave rijker zullen worden en het streven daartoe verdient zeker aller waardeering. Ts.

BERICHTEN EN MEDEDEELINGEN.

De Redactie maakt bekend dat de uitslag van hare Prijsvraag eerst in de nieuwe cursus kan worden bekend gemaakt.

Dat dit zoo eenigszins laat plaats moet hebben, spijt haar zeer, doch in verband met de onverhoopt lange tijd die een Jury blijkt noodig te hebben om zich uit te spreken, kunnen wij den uitslag waarschijnlijk niet eerder mededeelen.

AMSTERDAM.

Redacteuren:

N. J. C. VAN HASSELT, J. C. DE JOODE, K. F. KATZ,
W. J. H. MASCHHAUPT.

Eerstvolgende Vergadering der Amsterdamsche Redactie ten huize van den heer J. C. DE JOODE, Keizersgracht 190, op Maandag 29 Mei 1903, ½s middags om 4½ uur.

ADVERTENTIEN.

**Aujourd'hui Ouverture
du Bodéga Oporto**
MARKT 25a. - DELFT.

Heden verscheen bij den Uitgever J. WALTMAN Jr.:

BROUWER.

Leven, Kunst en Mystiek.

Prijs / 0,75.

Onlangs verscheen:

BERLAGE.

Over de waarschijnlijke ontwikkeling der Architectuur.

PRIJS / 0,50.

Passage Bureau

J. DE KUYSER & ZONEN,

Oude Delft 229 en 231.

Stv. Mij „Rotterdamsche Lloyd”,
via Rotterdam-Marseille.

Stv. Mij „Nederland”,
via Amsterdam-Genua.

Alle informatiën zoowel voor passagiers als voor verzending van goederen kosteloos verkrijgbaar.

Serie Briefkaarten
met afbeeldingen van gebouwen, teeken- en collegezalen, laboratoria enz., der Polytechnische School.

Prijs per stuk 3 cents.

De Serie bevat thans **48** stuks.

Uitgave J. WALTMAN Jr. - Delft.

Verschenen en in den Boekhandel verkrijgbaar:

FIETSKAART

voor het

WESTLAND.

Prijs 30 cents. Prijs 50 cents in linnen omslag.

Uitgave J. WALTMAN, Maassluis.

Abonneert u op:

„SPORTKRONIEK”

Weekblad voor Sport.

Verschijnt Donderdags.

Abonnementsprijs f 4.— per jaar (bij vooruitbetaling).

Uitgever:

J. WALTMAN JR. - DELFT.

Café-Restaurant HOTEL CENTRAL.

Levering van Déjeuners, Dinners. Soupers, Koude en Warme Schotels.

Uitstekende gelegenheid om te Dineeren ook bij abonnement.

Verschillende appartementen voor Vergaderingen.

Pilsener Urquell. Spatenbier.

G. M. VAN DE SEIJP Hz., Cuisinier.